

Medlemsblad för
Boden
Överluleå
ForskarFörening

N:o 2

ÅRGÅNG 1

Sept 1992

Böckerna blev hans ledstjärna

Förre hemmansägaren Åke Karlsson Svartbyn han avlidit 85 år gammal på lasarettet i Boden den 13 juni.

Han föddes den 25 sept 1906 i Svartbyn, och fick vid 17 års ålder tillsammans med sin 2 år äldre bror Yngve överta ansvaret för jordbruket efter faderns död. Han blev i unga år godtemplare och medlem i Logen Ledstjärnan i Svartbyn, Vid sidan av jordbruket ägnade sig Åke åt att läsa böcker av allehanda slag, ofta lånade hos Otto Berggren vilken var Logen Ledstjärnans bibliotekarie.

Åke blev tidigt intresserad av bygdens historia och då speciellt Svartbyn med omnejd. I mitten på 1940-talet började Åke söka efter sina rötter bakåt i tiden genom att per brev införskaffa de uppgifter om slakten han behövde, då närmast av Kyrkoherden Albert Nordberg i Gammelstad och fru Freja Björling Landsarkivet i Härnösand.

1956 blev Åke byaålderman i Svartbyn och innehade det uppdraget i hela 22 år fram till 1978. Under dessa år hade Åke hand om byakistan med handlingar ända från 1600-talets slut fram till våra dagar, en ovärderlig källa att ösa ur för en bygdeforskare.

Åke arbetade även vid sidan av jordbruket ett antal år på biblioteken i Svartbyn, Fagnäs och Boden. Åke var en stor kulturpersonlighet, han hade studiecirkel åt Vuxenskolan i släktforskning, han ägnade sig åt konsthantverk, han var en skicklig schackspelare och han var även med vid bildandet av Bodens Hembygdsförening. Han var en av de drivande krafterna bakom bildandet av ett kulturcentrum vid kyrkan, varvid Norrigården, Robbgården och en bagarstuga flyttades från Svartbyn.

När jag själv började med släktforskning 1979 var det naturligt att gå en studiecirkel hos Åke, och sedan dess träffades vi en par gånger i veckan under vintermånaderna. Åke gillade att jobba med olika släktproblem och oftast var köksbordet fullt med pärmar och diverse böcker.

Åke var medlem i Lulebygds Forskarförening och Boden Överluleå Forskarförening.

Många är de släktforskare som minns Åke Karlsson, han var alltid glad och hjälpsam när vi hade frågor om olika personer.

Arne Isaksson

STYRELSEN FÖR

BODEN ÖVERLULEÅ FORSKARFÖRENING

Ordf.	Kristina Öhman Kvarngatan 3 A 96134 Boden	Tel: 0921/15979
Vice Ordf.	Ulla Wikman Snövitsvägen 1 96193 Boden	Tel: 0921/30129
Sekr.	Anna-Greta Johansson Korpgatan 13 96133 Boden	Tel: 0921/19226
Kassör.	Gun-Marie Åkerström Kvarngatan 17 96134 Boden	Tel: 0921/18202
Ledamot.	Solveig Burström Strutsgatan 8 96133 Boden	Tel: 0921/14649

Föreningens adress:

c/o Gun-Marie Åkerström
Kvarngatan 17 96134 Boden Postgiro: 15758-6

Redaktör. Arne Isaksson Tel: 0921/17947
Notarievägen 7 96140 Boden

DONATION.

Boden Överluleå Forskarförening har fått överta allt det material som Åke Karlsson samlat under sina nästan 50 år som släktforskare.

Donationen består av ett 30-tal pärmar med handskrivna anteckningar om släkter i socknarna Råneå, Piteå, Nederluleå och Överluleå, 30-talet filmrullar och två läsapparater samt en större samling bygdeböcker och historieböcker m m.

Donationen kommer att förvaras i det förvaringsutrymme som föreningen disponerar intill forskarrummet.

Materialen kommer att användas vid studiecirkel och anbytkvällar i föreningens regi.

Ett varmt tack till Fritz Larsson med familj för denna gåva från Boden Överluleå Forskarförening.

Arne Isaksson

Föreläsning om ortnamnforskning

av

Fil. Dr. ELSE-BRITT LINDBLOM

17 sept kl 19-21

Björksalen Servicehuset Björken

VÄLKOMMEN

Ett Samarr. mellan BÖFF ABF och
Vuxenskolan

Medlemsmöte 26 sept kl 13⁰⁰

ALMSKA SKOLAN

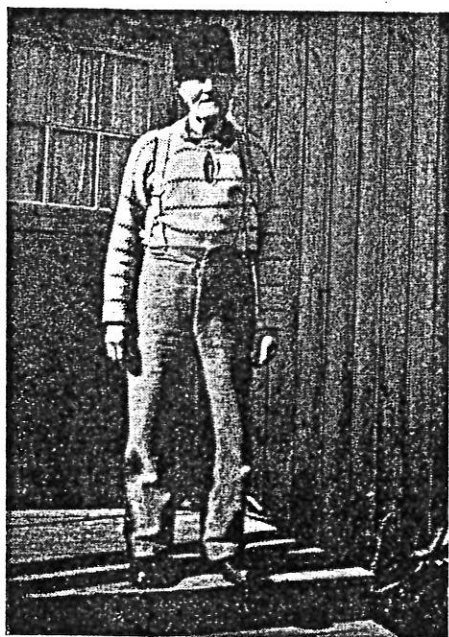
ur programmet

"DEN INDELTE SOLDATEN"

Föredrag av Sören Björkman

Lotteri mm

VÄLKOMMEN

92-åringen Erik Anton på farstubron.

hand Luleå stad. Ingen av gubbarna hade varit i Luleå på mycket länge — Erik Anton inte på 62 år. Stadsbilden hade förändrats högst avsevärt under denna tid ansåg han. Det enda hus han kände igen var Bergströmska gården vid Rådstugatan, där bl. a. Sundqvists mattaffär nu är inrymd. Det var en vacker gård ansåg han, och det med all rätt.

Vårt besök vid NJA hade ordnats så att de fick se på tappningen i både tackjärnsverk och stålverk. Det som imponerade mest på dem båda, var de kolossala dimensionerna på allting, men dock kanske allra mest gnistregnet. På väg från tackjärnsverket till stålverket fick Erik Anton på långt håll se vår största lastbilskran, som kom körande emot oss. Han såg till att han i god tid var på andra sidan diket, och när den passerat frågade han imponerad: "Vo i Guds namn vär detta?" Erik Anton har bränt många tjärdalar i sin dar och stubbarna till dessa

nas under själva besöket, och innan Erik Anton med sitt stora intresse för det tekniska på ett tillfredsställande sätt gått igenom hela arbetsprocessen tog det sin tid. Hans första kommentar sedan vi kommit ut frambars på den ursvenskt märgfulla dialekt som är Erik Antonns egen: "Där var ett okristeligt väsende". Vi mötte också en bekant till båda gubbarna, som intresserat frågade vad de ansåg om gjuteriet: "Ja", sa Erik Anton, "där var e' precis som man föreställt sä' hä skulle vara i helveti". — "Jaså, ni kanske inte skulle vilja vara där och arbeta då" frågade vår bekanting. "Nä om jä så o' skull få tie kronor om dan skull ja int' gå dit" sa Erik Anton.

Men det började bli dags för lunch, som jag beställt på Stadshotellet. Det var säkerligen det första (!) restaurangbesök, som någon av dem gjort. Ett litet missförstånd, när tamburvaktmästaren kom för att ta hand om hatt och käpp, klarades elegant, sedan båda tagit vaktmästaren i hand och talat om namn och hemvist. Erik Anton lämnade dock för säkerhets skull inte från sig hatt och käpp till någon nyförvärvad bekant, utan tog dem in i matsalen, där hatten placerades på golvet vid stolen, såsom gammal sed är.

Erik Anton var klädd på äktsvenskt manér, så som en odalman uppträder i sin dagliga gärning. Med hänsyn till slipsparagrafen var vårt besök meddelat i förväg, men av någon anledning var det inte dukat när vi kom. Jag bjöd dem att slå sig ner vid bordet medan vi väntade, men deras gamla tradition bjuder dock, att man inte sitter fram till odukat bord, varför stolarna togs med och placerades mitt på golvet. Där slog sig gubbarna helt naturligt ner, och jag hade inget annat att göra än att följa med med min stol. Och där satt vi sen alla tre — mitt på golvet — och diskuterade dagens pro-

Verkliga kärngubbar på NJA-besök

NJA har haft besök av ett par pigga åldringar. Det var 92-åringe Erik Anton Eriksson från Råne-Fällträsk och 83-åringe Lars Fredrik Larsson från Sörigård i Råne-Mjoträsk.

Av dessa båda hade jag ända sedan min barndom hört berättas om livet i gamla tider, bl. a. om livet och arbetet vid Avafors Järnbruk, till vilket båda två som småpojkar fingo följa med sina fäder, som då arbetade vid bruket. Erik Anton, som var något av ett mekaniskt geni stod för tekniska data m. m., medan Lars Fredrik med sitt glättiga lynne och sin berättarbegåvning talade om seder och bruk på den tiden.

Under min semester förverkligades en länge närd önskan, att få visa dessa kärngubbar i första hand NJA och i andra

har alltid tagits upp med enklast möjliga verktyg. För att lämna enklaste möjliga förklaring sade jag att "hä vär in stubbrytare", vilket mottogs med ett kort och kärvt: "o dräg at h—i".

Båda två har grävt många kilometer kron diken i sin dag. Med hänsyn härtill gick vi bort och tittade på en av Bergendahl & Höckerts största grävsopor, som just då höll på att gräva för den stora avloppsledningen. Det var ofattbart ansåg de. Min förklaring att det fanns liknande maskiner som var ändå större och märkvärdigare mottogs dock med märkbar skepsis.

Det intressantaste besöket gjordes dock i gjuteriet, som ägnades över en timmes studium. På grund av oväsendet där inne kunde några förklaringar inte läm-

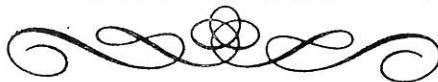
blem till både min och andras förnöjelse. Det var en syn för gudar...

Efter en liten rundtur i staden och ett cafébesök var vi så redo för hemfärd. Vid det kaffe, som avslutade dagen hemma hos Lars Fredrik, ville så Erik Anton göra upp om ersättning för mina utlägg. Väl medveten om hans inställning att alltid göra rätt för sig, kunde jag inte neka att ta emot någa pengar utan bad honom lämna en liten slant till bensinen. Efter moget övervägande gav han mig två kronor och frågade om det räckte, vilket naturligtvis besvarades jakande. "Ja" sa han "jä hav allti ärligt villi göra rätt för mäg". Och det gjorde verkligen hedersmannen Erik Anton även denna gång. De 15 milens körning, lunchen och icke minst den lilla slanten till tamburvaktmästaren var värt många gånger den tvåkronan, fast det sistnämnda hade nog Erik Anton ansett våra höjden av galenskap om han vetat om saken.

I ett senare nummer hoppas jag få återkomma med minnen och hågkomster från forna tider, så som "Sörigårds-Lars-Frek" minns den tiden.

G. R.

Lars Fredrik tar greppet direkt på kaffefatet.

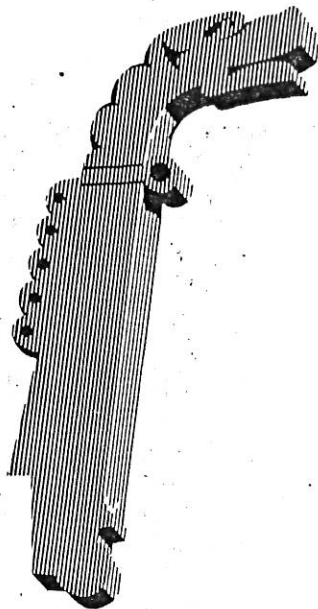
EFTERLYSNING.

Red. efterlyser material av olika slag till tidningen. Det kan vara släktutredningar eller kortare historier av olika slag. Vi kommer till nästa nummer av tidningen att införa en spalt med frågor och svar.

Sänd era bidrag till:

Arne Isaksson
Notariev. 7
96140 Boden

KULTUR I BODEN

Här kan du låna dina böcker, läsa tidningar och tidskrifter. Få svar på frågor. Läsa kommunala protokoll. Låna språkkurser. Se på utställningar. Låna Talböcker.

Bokbuss

55 hållplatser enligt turlista.
Daghem och skolor besöks.
Mobiltel 010-58 20 02

Huvudbiblioteket

Kungsgatan 51, 961 34 Boden
Tel 0921-624 80 (information)
Öppet: månd-torsd 11-20
          fredag 11-17
          lördag 11-14
15 maj-15 sept:
          månd-torsd 11-19
          fredag 11-17
          lördag stängt

Gunnarsbyns bibliotek

Skolan, 960 20 Gunnarsbyn
Tel 0924-210 90
Öppet: tisd och onsd 15-19
          torsdag 13-17
15 maj-15 sept: stängt tisdagar

Harads bibliotek

Box 129, 960 24 Harads
Tel 0928-104 00
Öppet: månd och torsd 15-18.30
          tisd och onsd 13-16.30
15 maj-15 sept: stängt måndagar

Sävast bibliotek

Mandelvägen 13, 961 48 Boden
Tel 0921-624 93
Öppet: månd och torsd 16-19
          tisd och onsd 13-16
15 maj-15 sept: .
                          stängt tisdagar

Sjukhusbiblioteket

Centrallasarettet
Tel 0921-672 08, 671 69
Öppet: månd-fred 10-15
15 maj-15 sept:
          månd-fred 10-14

Du kan även besöka

Bodens konsthall

Lulevägen 2, 961 31 Boden
Tel 0921-624 89
Öppet: månd, tisd, torsd 12-16
          onsdag 12-20
          lörd och sönd 11-15
16 maj-15 sept:
          månd-torsd 12-15
          lörd och sönd 11-15

Kulturkontoret

Kungsgatan 51, 961 34 Boden
Tel 0921-624 90, 624 91

Frågor och svar

Jag söker uppgifter om Erik Ersson Wälitalo född c:a 1753 och död 28/8 1797 i Kiexis, Pajala. Han var gift med Ingrid Larsdotter (26/12 1780), hon var troligen född något före honom och dog 26/3 1796. Jag vill också ha uppgifter om henne. De hade en dotter Maja-Lisa Ersdotter som kommer till Selets bruk (hon var född 31/10 1792) och senare gifter sig (20/2 1820) med soldaten i Brobyn Johan Paulus Norström Hök. Finns det någon som har forskat på denna släkt, som kan ge mej upplysningar om hennes föräldrar och även bakåt, så är jag tacksam om ni hör av er.

Anna-Greta Johansson
Korpgatan 13 96133 Boden
tel: 0921-19226

Har någon stött på en Carl Gustaf Svensson född (7) juli 1854 (58)? Som sjöman kom han slutligen till Alaska där han gifte sig 21/8 1888 Hans ättling från USA är ej säker på att han kommer från Norrbotten (ev Luleå?). Hon har hört även Uddevalla och Umeå ev Uppsala. Han emigrerade ej officiellt och finns således ej i emigrantreg. för Norrbotten.

Gun-Marie Åkerström
Kvarngatan 17 96134 Boden
tel: 0921-18202

Är det någon som kan hjälpa mej med uppgifter om detta par.

Soldaten Jonas Olsson Åhl född 7/6 1793 Överkalix död 2/5 1869
gift 1816 med Anna-Lisa (Sofia) Andersdotter född 1787 var? död 5/3 1867
barn: Märta Greta f 1816 Anna Kaisa f 19/2 1818 Olof f 25/12 1820
Maja Lisa f 8/11 1825 Brita Stina f 30/4 1828 Anders f 2/4 1829
Lars Henrik f 11/10 1830 Johan Petter f 15/12 1833 Anna Greta f? och
Brita Kaisa.

Jonas Olsson Åhl antogs 1816 och avgick 20/6 1856. Var föddes hans hustru Anna Lisa, var det möjligen i någon by kring Överkalix, hittar henne ej i födelsebok för Överkalix. Jag hittar ej heller paret i vigselboken.

Ulla Wikman
Snövitsvägen 1 96193 Boden
tel: 0921-30129

~~~~~

Eftersom vi nu är en medlemsorganisation i Sveriges Släktforskarförbund kommer medlemstidningen "Släkthistoiskt forum" att finnas tillgänglig för medlemmarna i bibliotekets forskarrum. Även deras informationsblad "Angeläget" kommer att finnas i en pärm.

EFTERLYSNING

Vem kan hjälpa mig med uppgifter om den här visan?

Jag känner till den i två uppteckningar, dels från Bohuslän där den sjöngs i nykterhetskretsar i slutet av 20-talet, dels i en uppteckning från Västerbotten på 1960-talet.

Har den någon verklighetsbakgrund? Vem skrev den? När skrevs den? Till vilken melodi skall den sjungas?

Du som sett eller sjungit den eller annars vet något - skriv till mig,

Bengt Martinsson, Ågatan 1, 982 34 Gällivare, 0970/12679.

MORDET PÅ GOSSEN STYV / BRÄNNVINSFLODEN

1. Än brusar brännvinsfloden, långt upp i högan nord.
Nyss kom ett bud från Bodén, så hemskt, ett barnamord.
En sjuårs gosses plågas, ett gift man honom gav.
Kan brännvin döda? frågas. Ja, gossen dog därav.
2. En rusig man inträder, i lilla stuga där.
Det syns på skick och kläder, att rallare han är.
I stugan bor en änka, blott gossen hemma var.
På arbete kantänka, gick modern alla dar.
3. När mannen, som var stödet, med döden gick ifrån.
Hon måste tjäna brödet, åt sig och sjuårs son.
Men aldrig dock hon klagar, när gossen min blir stor,
hon tänker alla dagar, han hjälper nog sin mor.
4. Ny rallarn ropar, skryter, en sup du här skall få.
Kom gossen, vilt han ryter, jag brännvin skall bestå.
Nu skall du allt få smaka, en riktig styrketår.
Det är ej pepparkaka, men nog det i dig går.
5. När gossen inte ville, nu brännvin taga mot,
han tvingar då den lille, med svordomar och hot.
Om du ej straxt vill dricka, i botten denna kopp,
så skall jag genast skicka, en kula i din kropp.
6. Han bjöds på brännvin åter, men ömt han plågarn ber,
så rädd han är, han gråter: Jag kan ej dricka mer.
7. På orden hörs han stamma, han redan drucken är.
Gå bort! snart kommer mamma, hon tål ej Eder här.
7. Då rallarn tar pistolen. Drick! säger jag dig till,
du skall ej mer se solen, om du ej lyda vill.
Och gossen drack för livet, snart fanns ej känsel mer,
ett gift var honom givet, han redlös faller ner.
8. I morgonvåkten stilla, var gossen redan död.
Han somnat av den lilla, från livets sorg och nöd.
Med orden: Lilla mamma, hans mun för alltid slöts,
och av en himmelsk flamma, hans späda drag beslöts.
9. Vem känner moderns smärta, när hennes son var död,
Det svider, hennes hjärta, hon mistat har sitt stöd.
Hon sörjer och hon gråter, på frågor ges ej svar,
han kommer aldrig åter, som hennes älskling var.
10. Sjuåringen nu vilar, han dog för mördarns hand,
och budskapet det ilar, kring hela Sveriges land.
Ty prästen som fick ordet, nu talar om ett brott,
det hemska barnamordet, en rusig man begått.
11. Att mannen måste dömas, hans brott det var ju stort.
Han inget kan bestämma, han minns ej vad han gjort.
Men likväl måste dömas, som sådant brott begått,
den saken kan ej glömmas, sin dom han redan fått.

UPPROP.

Vi planerar en forskarförteckning i N:o 1 1993 och uppmanar alla medlemmar som forskat inom en särskild släkt - by - gård - socken eller ämnesområde att meddela detta.

På så vis kan vi hjälpa varandra och undvika dubbelarbete, vi kan tipsa om olika fynd och källor. Kanske några vill kontakta varandra för att gemensamt studera ett speciellt ämne eller område. Man har vissa kunskaper och uppgifter men vill komplettera och diskutera med andra. Svar senast 1 jan 1993 till Gun-Marie Åkerström
Kvarngatan 17 96134 Bodén
tel: 0921-18202

Gamla recept

Jag har fått den stora äran att ta del av en bok med intressanta recept från 1700-talet. Denna bok ägs idag av Michael Maasing i Södertälje, den har gått i arv i hans mors släkt i Enköpingstrakten sedan den trycktes 1762. Samtliga ägare har skrivit in sina namn i den, men tyvärr har en sida med namn rivits ur så dom är för evigt borta. Denna bok har en helt underbar titel.

Den kloka och husaktiga gumman, hwilken, igenom egen och andras förfarenhet upptäcker hwarjehanda nyttiga och nödiga Hus-CURER såväl för Människor som kreatur, jämte hwad eljest nödvändigt och nyttigt prowas att weta, uti ett hushåll, så i städerna som på landet.

Ja det var faktiskt titeln på boken. Boken som delvis är inbunden i läder har en dubbelgångare, en liknande bok från 1700-talet (kanske samma författare?) som tituleras "Den sluga och förståndiga gubben." Ven som är författaren till "Den kloka och husaktiga gumman....." framgår inte i boken. Men efter det att läsaren presenterats anledn till boken i förordet, står initialerna U.F. Denne skriver "Jag har ifrån barndommen sjelf af egen förfarenhet försökt de huscurer och hushållsmaximer som här finns samlade, dels och inhämtat en stor del af trovärdige personer, såsom försökta, samt funnit åtskilliga af förfarna Medicis föreskrefna. Jag har således först upptecknat dem såsom för mej sjelf tid efter annan men finner mej nu på min ålderdom förpliktad att efter mångas begäran, framgifwa dem till allmänhetens tjänst....."

Jag tänker i detta nummer av vår medlemstidning presentera ett par curer "för allmänheten". Om ni är intresserade kan jag i kommande nummer presentera fler. Jag tackar också Michael Maasing för vänligheten att dela med sig av denna bok till mej.

FÖRSTA DELEN -om CURER för utvärtas människosjukdommar. N:o 2

När en hafver förkyt hufvudet, fått susningar deruti, känner lika som det vore tomt, och tycker då en talar, lika som det swarade uti hufvudet.

Tag torra rosor, Camilleblom och urin, sjud dem tillsammans och bind dem på pannan och hjässan, det hetaste du tål. När det blifver kallt uppvärm det ånyo i samma såd. Detta brukas 3 a 4 retor. Stött pepparrot med salt, kan ock bindas under fotsulorna en gång om dagen.

Item: Tag Rosenmarin och Angelikerot, skär dem sönder och lägg dem på glödande kol, sätt en tratt öfver, och låt röken gå upp uti näsan och halsen.

FEMTE DELEN -om allehanda hushållsvetenskaper. N:o 222 at församla, öda och fördriva Myror.

Tag en kruka eller glasburk, gråf honom ned jämt med jorden hwarest myrorerna uppehålla sig

och göra skada: stryk honom innantill med tjock sirap eller honing, så krypa de alla däruti och fastna, at du sedan kan förfara med dem som du vill. Eller: tag näfver och stryk sirap därpå, och lägg hånne på deras ställe; så krypa de ymnigt dit och fastna därpå, då myrorne kunna skrapas af i elden, eller näfvern med myrorne uppbrännas.

Annat.

Tag ett halft skålpund swafvel, hwilket småsmältes vid en lindrig eld i en kruka: blanda däribland 3 eller 4 unts Winstenssalt, rör det hwäl hwart om annat, till dess det blifver rödt. Tag det då av elden, slå det på ett bräde, som förut är med watten öfwerstruket så blifver det snart kallt och torrt. Denna materia stötes i en mortel till pulfver, som sedan slås i ett glas watten därpå, efter propotion emot pulfret: låt det stå till dess watten fått fin färg: med detta watten bestänkes myrstacken, så blifva alla myrorne därpå dödade.

Illustratör Fredrik Wikman

Ulla Wikman

Snövitsvägen 1 96193 Boden

tel: 0921-30129

Lästips

Lagom till 500-årsjubileet av återinvigningen av Gammelstads kyrka har en bok av bröderna Folke och Olof Isaksson (text) och Sören Hallgren (foto) utkommit.

Nederluleå Kyrkstad har nu förts upp på UNESCO:s förteckning över kulturhistoriska platser som anses omistliga för vår civilisation. UNESCO = FN:s organ för utbildning och kultur) På listan finns t.ex. Akropolis, Pompej, Versailles, Påskön m.fl. orter och miljöer. Dubrovnik finns också med men det tar de stridande tyvärr ingen notis om.

Författarna skriver om Luleå och Norrbottens historia allt ifrån den första skriftliga källan 1339, om Bottnekarlar, Rådmän, Birkarlar till bebyggelse, arkeologi, arkitektur och 1900-talets seder o bruk. Naturligtvis har Gammelstads kyrka en huvudroll, framför allt i de mycket fina fotografierna.

Även resenärers skildringar av Lulebygden och kyrkan redovisas bl.a. Olaus Magnus, Bureus, Linne och Hülpers.

Av några resande myndighetspersoner 1852 beskrivs lantbefolkningen i Nederluleå socken som självägande och "tillfölje deraf sjelfständig i hvarje afseende". När det gäller moralen, hör dessa människor till "de minst förderfvade". De är arbetssamma och sparsamma, allvarliga och långmodiga, gästfria och med en "förkärlek till fädrens vanor och bruk" samt ett avvaktande förhållningsätt till "nyare tidens förbättringar". Till "skuggsidorna" hör en viss benägenhet för processande och "ett inrotat misstroende emot ståndspersoner och embetsmän". (Hur är det idag?)

I boken ingår också minnen från Olov och Folke Isakssons barndom samt några fina dikter av Folke Isaksson.

I slutet finns ett kapitel om "Gammelstad i litteratur o tradition" med en omfattande bibliografi som gör att man verkligen vill läsa mer. Boken avslutas med en sammanfattning på engelska, tyska och finska så den är utmärkt som presentbok till turister och vänner utomlands.

OLOV och FOLKE ISAKSSON: GAMMELSTAD KYRKBY vid LULE ÄLV.
(Bonniers 1992)

Det finns en bred och lättläst tidskrift som tar upp de mest skillda ämnen ur historiskt perspektiv: Populär Historia.

Det senaste numret, 3/92 har en artikel om järnvägens historia, hur den påverkade samhället, resandet och människorna. Att det t.o.m. gavs ut "Läroböcker för kupeliv" som gav råd om hur man skulle sitta i en kupe. vem man kunde prata med och hur.

Det var ju järnvägen som gjorde att Sverige införde standardtid, före 1899 varierade klocktiden mellan olika orter i Sverige.

Där finns en artikel om Engelbrekt Engelbrektsson och det politiska dramat på 1400-talet.

En annan handlar om den 1:a boken som tryktes i Sverige 1483: En fabelsamling med sedelärande samtal.

Man kan läsa om den stora ginkatastrofen i England på 1700-talet med paralleller till det svenska superiets historia.

En annan artikel handlar om Erik Dahlberg och hans stora bildverk "Suecia Antiqua et Hodierna" från 1600-talets slut och hur han gick tillväga för att framställa bilder av byggnader och orter han aldrig besökt.

Populär Historia har även stående rubriker t.ex. om historiska nyheter, Museer & Evenemang, Frågor och svar. I den sistnämnda spalten behandlas i detta nr bl.a. kaffeförbudet i mitten av 1700-talet, hur post skickades på medeltiden samt lite om "spanskan" och hur många som beräknats ha dött i den.

Tidskriften recenserar även nyutkomna historiska böcker och har annonser om museer och konsthantverksutställningar.

Hyperaktuellt är t.ex. artikeln om Jugoslavien, dess historia och de ständiga strider som förekommit där, så gott som alla artiklar har en ruta med lästips.

Prenumerationspriset på Populär Historia är 230:-/år för 6 nummer postgiro 391563-4 PS. Den har även ett korsord !

GMÅ

Anbytarkvällar och info om släktforskning

torsdagarna 8oct och 12nov kl 18⁰⁰ - 20⁰⁰

är bokade i bibliotekets forskarrum för alla som är intresserade av släktforskning. Ta med era pärmar och utbyt erfarenheter med varandra, många kanske har gemensamma anor utan att veta om det!

Tag gärna med bekanta som är intresserade.

tänk på allergikerna!

när du kommer på våra möten,
eller besöker Forskarrummet.

KOM PARFYMFRI!

BESTÄLL

SKATAMARKS HEMBYGDS- FÖRENINGSS BOK

UTKOMMER UNDER NOVEMBER 1992
BEGRÄNSAD UPPLAGA

EXTRAPRIS VID
BESTÄLLNING FÖRE
1 SEPTEMBER 1992

→ **TJÄNA 40 KR** per bok genom att beställa före 1 september 1992.

→ **BESTÄLL** boken som julklappen 1992, till släkt, vänner och bekanta! Det kan DU göra hos någon av följande personer, där DU sedan kan avhämta och betala dina böcker:

→ **Rut och Brage Wallmark**, Saxvägen 33, 961 42 Boden, Tfn 10486.

→ **Linnea och Sören Blom**, Skogså 4377, 961 91 Boden, Tfn 40003.

→ **Ethel och Birger Nilsson**, Sonadill, Skatamark 4357, 961 91 Boden, Tfn 40070.

→ **Slw och Yngve Nordberg**, Åskogen 4187, 961 91 Boden, Tfn 40150.

→ **Dagmar och Alvar Johansson**, Häggan 4316, 961 91 Boden, Tfn 40090.

Skatamarks hembygdsförening har postgiro: 400 16 82-6.

Sprid denna folder till släkt, vänner och bekanta!

För hembygdsföreningen
Birger Nilsson

Utdrag ur innehållsförteckningen i
SKATAMARK förr och nu:

- * Skatamark i äldre tid med bl. a. kartor (bilaga 1-5) från 1645 och 1709; vi får bl a svar på frågan varför byn heter Skatamark.
- * Sjösenkningen 1880-1940
- * Samfärdsel före och efter 1850-talet
- * Föreningsliv. Fritid. Idrott. Trav.
- * Livet i bygden med bl. a. "Hån Piffelt-Änt", Bärningstider när seklet var ungt, "In gjejtat" och bruket att "neuo", Skolan i vår bygd (med klassbilder) m.m.
- * Religiös verksamhet med bl. a. "Lill-Sofia" och "Mitsi o smatt som isi Källhebbre" o.s.v.
- * Några personer i bygden. Ett 20-tal personer porträtteras, bl. a. Felix Olofs son, Albin Ask, "Monsters-stjiva", Nicke Dahl och "Hån Dämm-Janne".
- * Något om bygdens näringar, t. ex. Skogså mejeri, Kvarnen och sågen, Epoken Nils och Erik Karlberg, Skogså herrgård, Skogsarbete på 1930-talet, Jakt och fiske.
- * Mörka händelser, t. ex. Missväxtens år tionde, Första världskriget: några minnen i moll. Fjorton år 1939, några minnen från andra världskriget, m.m.
- * Emigrationen, bl. a. ett Emigrantöde, Tapper emigrant m.m.
- * Soldater och beväringar.
- * Skatamarksepisoder med sju berättelser, bl. a. dikten Gamle Isaks aftonbön.
- * Skatamark nu. Skisser och foton av bygdens 123 bostadsbyggnader. Vyer över bygden 1991 och 1992.
- * Avslutning med bl. a. sammanfattande rimvers.

SUMMA: 416 sidor och omkring 230 bilder, teckningar och foton, 5 bilagor i A5-format. Hårdbunden, gedigen bok.

PRIS: Endast 150 kr (inklusive moms) vid beställning före 1 september 1992 Efter utgivningen i november 1992: 190 kronor.

ARKIVKURS.

Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur i distriktet för Övre Norrland anordnade en arkivkurs den 9 och 10 maj 1992.

Jag sändes som representant för vår förening (BÖFF) till denna kurs. Vi höll till på Norrbottens Museum och i Folkrörelsens arkiv i Luleå, ledare för kursen var Eva Landberg chef för bildarkivet på museet, och Carl-Uno Hannu på Folkrörelsens arkiv.

På museet finns c:a 800 000 bilder arkiverade. Det finns möjlighet att besöka arkivet onsdagar och det är möjligt att få kopior till en kostnad av c:a 50:-/bild, om man så önskar.

Eva Landberg berättade en del om fotografins historia från Daguerrotypen, som är metallbaserad, till dagens videofilmer.

Till de "farliga" filmerna räknas nitratfilmerna, de kan självantända vid temperaturer kring 37 grader C, är ömtåliga och förbleknar lätt, de har alltså stora krav på förvaringssätt. Har man sådana bör man låta göra nya negativ, vilket museets fotoateljé kan hjälpa till med. Där finns Staffan Nygren, som man kan konsultera om man behöver råd.

Har man den äldre typen av foton som gjordes på s.k. "torrplåt" så bör de hanteras varsamt. Man skall ha bomullshandskar på sej vid hanteringen av dessa, lyder Evas råd. De bör också förvaras i bomullspapper. Var finner man då detta? Jo det kan Eva vara behjälplig med, eller om du själv vill, kan du beställa dessa från Nordiska arkivet, Muncktells arkivservice.

Om man har glasplåtar skall de förvaras stående. Trycket kan bli för högt annars, och plåtarna kan ta skada.

När det gäller dagens bilder, som vi tar med amatörkameran och klistrar in i familjealbumet så är det bästa om man får tag på ett papper som är syrafritt, när de skall monteras. För att fästa bilderna är det bättre med fotohörn än att sätta dem i plastfickor eller klistra dem. Skriv med blyerts på baksidan av korten vem var och vad de föreställer och årtal, kortet är värdelöst för andra om man inte har dessa data.

Till dessa är pergamypapper ett relativt bra alternativ (finns i fotoaffären), bomullspapper är det bästa.

Färgfilm som används idag är av lika god kvalitet som de svart/vita, säger Eva, till skillnad från färgbilderna som togs på 60 och 70 talet.

Dagens videofilmer sägs dock inte ha så lång hållbarhet (20-30 år, uppskattar Eva) och förbleknar så småningom, glöm inte att dokumentera med småbildskameran också, Eva Landberg riktar också en uppmaning till oss att dokumentera vardagshändelser, när vi bakar bulla, klipper gräset, tar upp potatis, vila efter maten etc

Förvaring av bilder bör helst ske i plåtskåp, men har man inte ett sådant så skall de helst förvaras i träskåp, inte i spånplatt möbler. Jämn temperatur, och inte utsättas för dagsljus är andra råd. Nästa gång skall jag berätta om kursens andra dag på Folkrörelsens arkiv.

Anna-Greta Johansson

ETT VARMT TACK TILL STUDIEFÖRBUNDEN FÖR DERAS STÖD VID
BILDANDET AV FÖRENINGEN, VI HOPPAS PÅ ETT GIVANDE SAMM-
ARBETE I FRAMTIDEN.

Styrelsen för
BODEN ÖVERLULEÅ FORSKARFÖRENING

